Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
E. TANCHEV IŠVADA,
pateikta 2018 m. rugsėjo 13 d.[1]

Sujungtos bylos C-262/17, C-263/17 ir C-273/17

Solvay Chimica Italia SpA,
Solvay Specialty Polymers Italy SpA,
Solvay Chimica Bussi SpA,
Fenice – Qualità per l'ambiente SpA,
Ferrari F.lli Lunelli SpA,
Erg Power Srl,
Erg Power Generation SpA,
Eni SpA,
Enipower SpA (C-262/17),
Whirlpool Europe Srl,
Fenice – Qualità Per L'ambiente SpA,
FCA Italy SpA,
FCA Group Purchasing Srl,
FCA Melfi SpA,
Barilla G. e R. Fratelli SpA,
Versalis SpA (C-263/17),
Sol Gas Primari Srl (C-273/17)
prieš
Autorità per l'energia elettrica, il gas e il sistema idrico,
dalyvaujant
Terna SpA,
Nuova Solmine SpA,
American Husky III,
Inovyn Produzione Italia SpA,
Sasol,
Radici Chimica SpA,
La Vecchia Soc. cons. a r.l.,
Santa Margherita e Kettmeir e Cantine Torresella SpA,
Zignago Vetro SpA,
Chemisol Italia Srl,
Vinavil SpA,
Italgen SpA,
Arkema Srl,
Yara Italia SpA,
Ineos Manufacturing Italia SpA,
ENEL Distribuzione SpA,
CSEA – Cassa per i servizi energetici e ambientali,
Ministero dello Sviluppo Economico,
Terna SpA,
CSEA – Cassa per i servizi energetici e ambientali,

1 Originalo kalba: anglų.

Ministero dello Sviluppo Economico,
ENEL Distribuzione SpA,
Terna SpA,
Ministero dello Sviluppo Economico

(*Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia* (Lombardijos regiono administracinis teismas, Italija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

(Elektros energijos vidaus rinka – Direktyva 2009/72/EB – Uždaros skirstymo sistemos – Skirstymo sistemos sąvoka – Valstybėms narėms suteikta teisė suteikti uždaros skirstymo sistemos operatoriams išimtis ir netaikyti tam tikrų reikalavimų – Trečiosios šalies prieiga – Mokesčiai už dispečerinį valdymą)

1. Šioje byloje Teisingumo Teismo prašoma išaiškinti elektros energijos „uždarų skirstymo sistemų“ sąvoką, kaip apibrėžta Direktyvos 2009/72/EB 28 straipsnyje[2]. Ši sąvoka buvo įtraukta į ES antrinės teisės aktus po Teisingumo Teismo sprendimo *citiworks*[3].

2. *Citiworks* byloje Teisingumo Teismo buvo klausiama, ar valstybėms narėms pagal Direktyvos 2003/54/EB 20 straipsnio 1 dalį[4], dabar – Direktyvos 2009/72 32 straipsnio 1 dalį, taikomas įpareigojimas užtikrinti, kad būtų suteikta laisva prieiga prie perdavimo ir skirstymo sistemų[5], taikomas sistemai, kuri tiekia elektros energiją *tik* jos operatoriui – Leipcigo-Halės oro uostą valdančiai institucijai – ir kitoms 93 įmonėms, įsikūrusioms oro uosto teritorijoje. Pirmiausia Teisingumo Teismas konstatavo, kad tokia sistema laikytina skirstymo sistema, nes Direktyvoje 2003/54 nebuvo nustatytos sąlygos, susijusios su sistemos dydžiu arba suvartojamu elektros energijos kiekiu. Antra, Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2003/54 20 straipsnio 1 dalis taikytina aptariamai sistemai, nes laisva trečiųjų šalių prieiga prie elektros energijos skirstymo sistemų yra viena iš esminių priemonių, kurias valstybės narės privalo įgyvendinti, kad būtų užbaigtas elektros energijos vidaus rinkos kūrimas, ir kad sistema nepateko nė į vienos Direktyvoje 2003/54 numatyto įpareigojimo suteikti laisvą prieigą išimties ar nuo jo nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo sritį[6].

3. Teisingumo Teismui priėmus Sprendimą *citiworks*, susirūpinta, kad Direktyvos 2003/54 reikalavimai buvo per didelė našta skirstymo sistemų, kurios buvo nagrinėtos tame sprendime, operatoriams[7].

4. Todėl Direktyvoje 2009/72 buvo pradėta vartoti sąvoka „uždaros skirstymo sistemos“, kurių operatoriai gali būti atleisti nuo tam tikrų šioje direktyvoje numatytų įpareigojimų. Pagal Direktyvos 2009/72 28 straipsnį uždara skirstymo sistema yra sistema, kurioje, pirma, elektros energija skirstoma geografiškai ribotoje pramoninėje, komercinėje ar bendrų paslaugų vietovėje ir, antra, arba naudojama naudotojams, kurių veikla ar gamybos procesas yra integruoti, arba paskirsto elektros energiją pirmiausia sistemos savininkui ar operatoriui arba jų susijusioms įmonėms. Pagal tą pačią nuostatą valstybės narės gali atleisti tokias sistemas, pirma, nuo reikalavimo pagal direktyvos 25 straipsnio 5 dalį įsigyjant energiją, kuri naudojama energijos nuostoliams padengti ir

2 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/54/EB (OL L 211, 2009, p. 55).

3 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *citiworks*, C-439/06, EU:C:2008:298.

4 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 96/92/EB (OL L 176, 2003, p. 37; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 211).

5 Norėčiau pabrėžti, kad „perdavimas“ yra „elektros energijos transportavimas ypač aukštos ir aukštosios įtampos jungtine sistema“, „skirstymas“ – „elektros energijos transportavimas aukštosios, vidutinės ir žemosios įtampos“ sistemomis (žr. Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 3 ir 5 dalis).

6 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *citiworks* (C-439/06, EU:C:2008:298, 44, 49, 55 ir 64 punktai).

7 2010 m. sausio 22 d. Komisijos aiškinamojo rašto dėl mažmeninių rinkų Direktyvoje 2009/72 ir 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančioje Direktyvą 2003/55/EB (OL L 211, 2009, p. 94) (toliau – Komisijos aiškinamasis raštas dėl mažmeninių rinkų), 5.1 skirsnis. Šis raštas pateikiamas Komisijos Energetikos generalinio direktorato interneto svetainėje https://ec.europa.eu/energy/en/home.

pajėgumų atsargoms sukaupti, laikytis skaidrios, nediskriminacinės ir rinkos veikimu paremtos tvarkos ir, antra, nuo reikalavimo pagal tos pačios direktyvos 32 straipsnio 1 dalį, kad tarifus arba jų apskaičiavimo metodikas prieš tai, kai jie įsigalioja, patvirtintų kompetentingos nacionalinės reguliavimo institucijos [8].

5. Šioje byloje Teisingumo Teismo prašoma pirmą kartą išaiškinti Direktyvos 2009/72 28 straipsnį remiantis *Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia* (Lombardijos regiono administracinis teismas, Italija) prašymu priimti prejudicinį sprendimą. Jo buvo paprašyta patikslinti šios nuostatos taikymo sritį. Taip pat buvo paklausta, ar uždarų skirstymo sistemų operatoriai privalo suteikti trečiosioms šalims laisvą prieigą ir ar jie gali būti atleisti nuo kitų įsipareigojimų, o ne tik nuo tų, kurie nurodyti Direktyvos 2009/72 28 straipsnyje. Galiausiai buvo paklausta, ar uždarų skirstymo sistemų naudotojams gali būti taikomos taisyklės, taikytinos viešojo tinklo naudotojams [9] dėl dispečerinio valdymo mokesčių.

I. Teisinis pagrindas

A. ES teisė

6. Direktyvos 2009/72 28 straipsnis „Uždaros skirstymo sistemos“ suformuluotas taip:

„1. Valstybės narės gali nurodyti nacionalinėms reguliavimo institucijoms ar kitoms kompetentingoms institucijoms laikyti sistemą, kurioje elektros energija skirstoma geografiškai ribotoje pramoninėje, komercinėje ar bendrų paslaugų vietovėje ir nepažeidžiant 4 dalies neteikiama namų ūkio vartotojams, uždara skirstymo sistema, jeigu:

a) dėl konkrečių techninių ar [su] sauga susijusių priežasčių tos sistemos naudotojų veikla ar gamybos procesas yra integruoti; arba

b) pagal tą sistemą elektros energija pirmiausia paskirstoma sistemos savininkui ar operatoriui arba jų susijusioms įmonėms.

2. Valstybės narės gali nurodyti nacionalinėms reguliavimo institucijoms suteikti uždaros skirstymo sistemos operatoriui išimtis ir netaikyti:

a) 25 straipsnio 5 dalyje nurodyto reikalavimo, pagal kurį įsigydamas energiją, kuri naudojama jo sistemoje patiriamiems energijos nuostoliams padengti ir pajėgumų atsargoms sukaupti, jis taikytų skaidrią, nediskriminacinę ir rinkos veikimu paremtą tvarką;

b) 32 straipsnio 1 dalyje nurodyto reikalavimo, pagal kurį tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos būtų patvirtinti prieš jiems įsigaliojant laikantis 37 straipsnio.

3. Kai suteikiama 2 dalyje nurodyta išimtis, taikomi tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos peržiūrimi ir tvirtinami uždaros skirstymo sistemos naudotojo prašymu laikantis 37 straipsnio.

4. Jei uždara skirstymo sistema epizodiškai naudojasi nedidelis skaičius namų ūkių, kuriuos sieja darbiniai santykiai ar panašūs ryšiai su skirstymo sistemos savininku ir kurie įsikūrę šios sistemos teritorijoje, 2 dalyje nurodytos išimtys turėtų būti suteikiamos.“

8 Panaši nuostata buvo įtraukta į Direktyvą 2009/73. Žr. Direktyvos 2009/73 28 straipsnį.

9 Žr. šios išvados 35 punktą.

7. Direktyvos 2009/72 32 straipsnyje, kurio pavadinimas „Trečiosios šalies prieiga prie sistemos“, išdėstyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų įgyvendinta paskelbtais tarifais grindžiama sistema, suteikianti trečiosioms šalims prieigą prie perdavimo ir skirstymo sistemų ir taikoma visiems reikalavimus atitinkantiems vartotojams, bei kad ši sistema būtų taikoma objektyviai, nediskriminuojant sistemos naudotojų. Valstybės narės užtikrina, kad tie tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos būtų patvirtinti pagal 37 straipsnį iki jų įsigaliojimo ir kad tie tarifai (jei patvirtinamos tik metodikos – metodikos) būtų paskelbti iki jų įsigaliojimo.

2. Perdavimo ar skirstymo sistemos operatorius gali atsisakyti suteikti prieigą, jeigu trūksta reikiamų pajėgumų. Privaloma pateikti tinkamai pagrįstas tokio atsisakymo priežastis, visų pirma atsižvelgiant į 3 straipsnį ir remiantis objektyviais ir techniškai bei ekonomiškai pagrįstais kriterijais. <…>“

8. Direktyvos 2009/72 37 straipsnyje „Reguliavimo institucijos pareigos ir įgaliojimai“ nustatyta:

„<…>

6. Reguliavimo institucijos atsako už tai, kad likus pakankamai laiko iki jų įsigaliojimo būtų nustatytos ar patvirtintos bent tos metodikos, pagal kurias apskaičiuojama ar nustatomos sąlygos, susijusios su:

a) prijungimu ir prieiga prie nacionalinių tinklų, įskaitant perdavimo ir skirstymo tarifus ar jų metodikas. Taikant tuos tarifus ar metodikas sudaromos galimybės būtinąsias investicijas į tinklus vykdyti tokiu būdu, kad šios investicijos užtikrintų tinklų gyvybingumą;

b) balansavimo paslaugų, kurios teikiamos ekonomiškiausiu būdu ir padeda užtikrinti tinkamas paskatas tinklo naudotojams subalansuoti savo teikiamą galingumą ir suvartojamą energiją, teikimu. Balansavimo paslaugos teikiamos sąžiningai, nediskriminuojant ir grindžiamos objektyviais kriterijais; ir

c) prieiga prie tarpvalstybinių infrastruktūrų, įskaitant pajėgumų paskirstymo ir perkrovos valdymo procedūras.

7. 6 dalyje nurodytos metodikos arba sąlygos paskelbiamos.

8. Nustatydamos ar tvirtindamos tarifus arba metodikas ir balansavimo paslaugas, reguliavimo institucijos užtikrina, kad perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu didinti energijos vartojimo efektyvumą, skatinti rinkos integraciją ir tiekimo saugumą bei remti susijusius mokslinius tyrimus.

<…>“

B. Italijos teisė

1. Įstatymas Nr. 99/2009

9. Įstatymo Nr. 99/2009 [10] 30 straipsnio 27 dalyje nustatyta:

„Siekiant užtikrinti elektros energijos paslaugų galutiniams vartotojams, prijungtiems per privačius tinklus, turinčius gamybos pajėgumų, į nacionalinę elektros energijos sistemą kokybę ir ją padidinti <…> Ekonominės plėtros ministerija per 120 dienų po šio įstatymo įsigaliojimo turi nustatyti naujus kriterijus, apibrėžiančius tinklo operatorių, skirstymo įmonių koncesininkių, privačių tinklų savininkų ir prie tų tinklų prijungtų galutinių vartotojų santykius. Elektros energijos ir dujų priežiūros institucija turi įgyvendinti tuos kriterijus dėl įgytų teisių derinimo ir išsaugojimo, taip pat atsižvelgiant į racionalaus egzistuojančių resursų naudojimo poreikį.“

10. Įstatymo Nr. 99/2009 33 straipsnis reglamentuoja specialią privačių tinklų rūšį – „vidaus naudojimo tinklus (toliau – VNT)“. Įstatymo Nr. 99/2009 33 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„<…> vidaus naudojimo tinklas (VNT) yra elektros tinklas, kuris atitinka šias sąlygas:

a) tai yra tinklas, kuris egzistavo šio įstatymo įsigaliojimo dieną, arba tinklas, kurio sukūrimo darbai tą dieną buvo pradėti, taip pat buvo gauti visi galiojančiuose teisės aktuose numatyti leidimai;

b) jis jungia pramoninio naudojimo vienetus arba jungia pramoninio naudojimo vienetus ir elektros energijos gamybos vienetus, kurie funkciškai būtini pramoninės gamybos procesui, su sąlyga, kad jie yra vietovėse, esančiose ne toliau kaip trijose gretimose savivaldybėse ar ne toliau kaip trijose gretimose provincijose tik tuo atveju, kai gamybos vienete naudojami atsinaujinantieji šaltiniai.

c) šiam tinklui netaikoma pareiga prijungti trečiąsias šalis, nepažeidžiant į šį tinklą įtrauktų asmenų teisės būti prijungtiems, kitaip nei tinklui, kuriam taikoma pareiga prijungti trečiąsias šalis;

d) jis viena ar keliomis jungtimis prijungtas prie tinklo, turinčio pareigą prijungti trečiąsias šalis, kai nominali įtampa ne mažesnė nei 120 kV;

e) yra paskirtas atsakingas asmuo, veikiantis kaip tinklo operatorius. Šis asmuo gali skirtis nuo vartojimo ir gamybos vienetų savininkų, bet negali būti perdavimo ir dispečerinio valdymo arba elektros energijos skirstymo koncesininkas.“

2. 2010 m. gruodžio 10 d. ministerijos dekretas

11. Įstatymo Nr. 99/2009 30 straipsnio 27 dalis buvo įgyvendinta 2010 m. gruodžio 10 d. ministerijos dekretu [11].

10 *Legge 23 luglio 2009*, n. 99 – *Disposizioni per lo sviluppo e l'internazionalizzazione delle imprese, nonché in materia di energia* (2009 m. liepos 23 d. Įstatymas Nr. 99 dėl įmonių, įskaitant energijos srityje, plėtros ir užsienio kapitalo pritraukimo priemonių; toliau – Įstatymas Nr. 99/2009).

11 *Decreto ministeriale 10 dicembre 2010 – Attuazione dell'articolo 30, comma 27, della legge 23 luglio 2009, n. 99, in materia di rapporti intercorrenti fra i gestori delle reti elettriche, le società di distribuzione in concessione, i proprietari di reti private ed i clienti finali collegati a tali reti* (2010 m. gruodžio 10 d. ministerijos dekretas, kuriuo įgyvendinama 2009 m. liepos 23 d. Įstatymo Nr. 99 dėl elektros tinklo operatorių, skirstymo įmonių koncesininkių, privačių tinklų savininkų ir prie tų tinklų prijungtų galutinių vartotojų santykių 30 straipsnio 27 dalis; toliau – 2010 m. gruodžio 10 d. ministerijos dekretas).

12. 2010 m. gruodžio 10 d. ministerijos dekrete pirmiausia nustatytos šios pareigos: i) privačių tinklo operatorių pareiga leisti prie jų prisijungusiems galutiniams vartotojams prašyti ir gauti fizinį ar virtualų prisijungimą prie viešųjų tinklų, ii) privačių tinklo operatorių pareiga leisti jais naudotis viešųjų tinklų operatoriams, kad būtų užtikrinta galutinių vartotojų teisė prisijungti prie viešojo tinklo.

13. Remiantis sprendimu dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, Italijos teisėje nėra apibrėžti tinklai, nurodyti Įstatymo Nr. 99/2009 30 straipsnio 27 dalyje [12]. Todėl tie tinklai sudaro likutinę kategoriją, kuri skiriasi nuo VNT ir įprastų gamybos bei vartojimo sistemų [13]. Jie bus vadinami „kitais privačiais tinklais“.

3. Įstatyminis dekretas Nr. 93/2011

14. Įstatyminio dekreto Nr. 93/2011 38 straipsnio 5 dalyje nurodyta [14]:

„Nepažeidžiant nuostatų dėl veiksmingų vartotojų sistemų, kaip tai suprantama pagal Įstatyminio dekreto Nr. 115/2008 2 straipsnio 1 dalies t punktą, vidaus naudojimo tinklai, kaip tai suprantama pagal Įstatymo Nr. 99/2009 33 straipsnį, ir kiti privatūs tinklai, kaip tai suprantama pagal Įstatymo Nr. 99/2009 30 straipsnio 27 dalį, yra uždaros skirstymo sistemos <…>“.

15. Remiantis sprendimu dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, sąvoka „uždaros skirstymo sistemos“ Įstatyminio dekreto Nr. 93/2011 38 straipsnio 5 dalyje laikytina nuoroda į Direktyvos 2009/72 28 straipsnį.

16. Tik VNT [15] ir kiti privatūs tinklai [16] pagal Italijos teisę laikomi uždaromis skirstymo sistemomis.

17. Remiantis sprendimu dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, sistemos, kaip apibrėžta Įstatyminio dekreto Nr. 115/2008 2 straipsnio 1 dalies t punkte [17] („efektyvaus vartojimo sistemos“), ir sistemos, kaip apibrėžta to paties įstatyminio dekreto 10 straipsnio 2 dalies b punkte („egzistuojančios sistemos, analogiškos efektyvaus vartojimo sistemoms“), pagal Italijos teisę nėra laikomos uždaromis skirstymo sistemomis.

18. Pagal klostantis faktinėms bylos aplinkybėms taikomos redakcijos Įstatyminio dekreto Nr. 115/2008 2 straipsnio 1 dalies t punktą efektyvaus vartojimo sistema yra „sistema, kuri tiesiogiai sujungia, naudojant privačią jungtį, kuriai netaikoma pareiga suteikti prieigą trečiosioms šalims, elektros energijos gamybos vienetą <…> su vartojimo vienetu, kuris priklauso vienam galutiniam vartotojui, su sąlyga, kad ši sistema yra srityje, kuri priklauso šiam vartotojui arba kuri jam visiškai prieinama“. Egzistuojančios sistemos, analogiškos efektyvaus vartojimo sistemoms, yra pagal klostantis faktinėms bylos aplinkybėms taikomos redakcijos Įstatyminio dekreto Nr. 115/2008 10 straipsnio 2 dalies b punktą sistemos, „kurių konfigūracija atitinka apibrėžtį, nustatytą 2 straipsnio 1 dalies

12 Nors Įstatymo Nr. 99/2009 30 straipsnio 27 dalyje Ekonominės plėtros ministerija buvo raginama priimti šių tinklų apibrėžties kriterijus.

13 Žr. šios išvados 18 punktą.

14 *Decreto legislative 1 giugno 2011, n. 93 – Attuazione delle direttive 2009/72/CE, 2009/73/CE e 2008/92/CE relative a norme comuni per il mercato interno dell'energia elettrica, del gas naturale ed ad una procedura comunitaria sulla trasparenza dei prezzi al consumatore finale industriale di gas e di energia elettrica, nonchè abrogazione delle direttive 2003/54/CE e 2003/55/CE* (2011 m. birželio 1 d. Įstatyminis dekretas Nr. 93, kuriuo perkeliamos direktyvos 2009/72/EB, 2009/73/EB ir 2008/92/EB dėl elektros energijos ir gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių ir Bendrijos tvarkos, leidžiančios padidinti dujų ir elektros energijos kainų galutiniams pramonės vartotojams skaidrumą, panaikinančios direktyvas 2003/54/EB ir 2003/55/EB; toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 93/2011).

15 Žr. šios išvados 10 punktą.

16 Žr. šios išvados 13 punktą.

17 *Decreto legislative 30 maggio 2008, n. 115 – Attuazione della direttiva 2006/32/CE relative all'efficienza degli usi finali dell'energia e i servizi energetici e abrogazione della direttiva 93/76/CEE* (2008 m. gegužės 30 d. Įstatyminis dekretas Nr. 115, kuriuo perkeliama Direktyva 2006/32/EB dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų, panaikinanti Tarybos direktyvą 93/76/EEB; toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 115/2008).

t punkte, arba kurios sujungia per privačią jungtį, kuriai netaikoma pareiga suteikti prieigą trečiosioms šalims, tik elektros energijos gamybos ir vartojimo vienetus, priklausančius tam pačiam juridiniam asmeniui“. Efektyvaus vartojimo sistemos laikomos kartu su egzistuojančiomis sistemomis, analogiškomis efektyvaus vartojimo sistemoms, „paprastomis gamybos ir vartojimo sistemomis“.

4. Dekretas įstatymas Nr. 91/2014

19. Dekreto įstatymo Nr. 91/2014[18] 24 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Dėl vidaus naudojimo tinklų, kaip tai suprantama pagal vėliau iš dalies pakeisto Įstatymo Nr. 99/2009 33 straipsnį, dėl sistemų, numatytų iš dalies vėliau pakeisto Įstatyminio dekreto Nr. 115/2008 10 straipsnio 2 dalyje, ir dėl efektyvaus vartojimo sistemų, kaip jos suprantamos pagal to paties įstatyminio dekreto 10 straipsnio 1 dalį, kuri įsigaliojo 2014 m. gruodžio 31 d., sumos, apimančios bendrus sistemos mokesčius, numatytus 1 punkte, kurias sudaro kintamos dalys, taikomos suvartotai, bet ne iš tinklo gautai elektros energijai, lygios 5 % atitinkamų vienetinių mokesčių, mokėtinų už iš tinklo gaunamą elektros energiją“.

5. Elektros energijos, dujų ir vandens įstaigos sprendimas Nr. 539/2015

20. *Autorità per l'energia elettrica il gas e il sistema idrico* (Elektros energijos, dujų ir vandens įstaiga) (toliau – AEEGSI) sprendimo Nr. 539/2015[19] A priede nustatytos taisyklės, taikomos uždaroms skirstymo sistemoms.

21. Sprendimo Nr. 539/2015 A priedo 8 straipsnyje nustatyta, kad „uždara skirstymo sistema yra tinklas, kuriam taikoma pareiga prijungti tik naudotojus, kurie pagal šio sprendimo 6 straipsnį priskiriami naudotojų, kurie gali būti prijungti prie tos uždaros skirstymo sistemos, kategorijai“.

22. Pagal Sprendimo Nr. 539/2015 A priedo 10 straipsnio 6 dalį „uždaros skirstymo sistemos operatorius, kiek tai susiję su apskaitos atskyrimo pareiga, nustatyta konsoliduotame tekste dėl apskaitos atskyrimo, ir kiek tai susiję su funkcijų atskyrimo pareiga, numatyta konsoliduotame tekste dėl funkcijų atskyrimo, prilyginamas elektros energijos skirstymo paslaugų teikėjui, turinčiam mažiau nei 5 000 pardavimo taškų“[20].

23. Pagal Sprendimo Nr. 539/2015 A priedo 22 straipsnio 1 dalį „dispečerinio valdymo taisyklės taikomos atsižvelgiant į kiekvieno naudotojo į uždarą skirstymo sistemą tiekiamą ir iš jos gaunamą elektros energiją per jungtį su šia sistema“.

18 *Decreto legge 24 giugno 2014, n. 91 – Disposizioni urgenti per il settore agricolo, la tutela ambientale e l'efficientamento energetico dell'edilizia scolastica a universitaria, il rilancio e lo sviluppo delle imprese, il contenimento dei costi gravanti sulle tariffe elettriche, nonché per la definizione immediata di adempimenti derivanti della normativa europea* (2014 m. birželio 24 d. Dekretas įstatymas Nr. 91 dėl skubių žemės ūkio sektoriaus, aplinkosaugos ir energijos efektyvumo mokyklų ir universitetų pastatuose, įmonių atnaujinimo ir plėtros, sąnaudų, susijusių su elektros energijos tarifais, sumažinimo ir iš ES nuostatų kylančių reikalavimų apibrėžimo nuostatų priemonių; toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 91/2014). Vėliau Dekretas įstatymas Nr. 91/2014 su pakeitimais pakeistas į įstatymą.

19 *Deliberazione 12 novembre 2015, n. 539/2015/R/eel dell'Autorità per l'energia elettrica il gas e il sistema idrico – Regolazione dei servizi di connessione, misura, trasmissione, distribuzione, dispacciamento e vendita nel caso di sistemi di distribuzione chiusi* (2015 m. lapkričio 12 d. Elektros energijos, dujų ir vandens įstaigos sprendimas Nr. 539/2015 dėl paslaugų, susijusių su prijungimu, matavimu, perdavimu, dispečeriniu valdymu ir pardavimu, kiek tai susiję su uždaromis skirstymo sistemomis, reglamentavimo; toliau – Sprendimas Nr. 539/2015). Sprendimą Nr. 539/2015 galima rasti AEEGSI (dabar *Autorità di Regolazione per Energia Reti e Ambiente* (Energijos, tinklų ir aplinkos įstaiga)) interneto svetainėje šiuo adresu: https://www.arera.it/it/index.htm.

20 Žr. Sprendimo Nr. 539/2015 A priedo 1 dalies r ir s punktus. Konsoliduotas tekstas dėl apskaitos atskyrimo pateikiamas *Deliberazione 22 maggio 2014, n. 231/2014/R/com dell'AEEGSI – Disposizioni in materia di obblighi di separazione contabile (unbundling) per i settori dell'energia elettrica e del gas* (2014 m. gegužės 22 d. AEEGSI sprendimas Nr. 231/2014/R/com dėl pareigos tvarkyti atskirą apskaitą (atskirti apskaitą) elektros energijos ir dujų sektoriuose) A priede. Konsoliduotas tekstas dėl funkcijų atskyrimo pateiktas *Deliberazione 22 giugno 2015, n. 296/2015/R/com dell'AEEGSI – Disposizioni in merito agli obblighi di separazione funzionale (unbundling) per i settori dell'energia elettrica e del gas* (2015 m. birželio 22 d. AEEGSI sprendimas Nr. 296/2015/R/com dėl pareigos atskirti funkcijas elektros energijos ir dujų sektoriuose) A priede. Abu sprendimai skelbiami AEEGSI interneto svetainėje.

II. Faktinės aplinkybės, pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

24. *Solvay Chimica Italia S.p.A.* (toliau – *Solvay*), *Erg Power S.r.l.* ir *Erg Power Generation S.p.A.* (kartu toliau – *Erg Power*), *Eni S.p.A.*, *Enipower S.p.A.* ir *Versalis S.p.A.* (kartu toliau – *Eni*), *Sol Gas Primari S.r.l* ir *Whirlpool Europe S.r.l.* priklauso privatūs elektros energijos skirstymo tinklai, kurie pagal Įstatyminio dekreto Nr. 93/2011 38 straipsnio 5 dalį laikomi uždaromis skirstymo sistemomis, arba jos eksploatuoja tuos tinklus. Pavyzdžiui, *Erg Power S.r.l.* priklauso naftos chemijos centro, esančio Priolo Gargalo ir Melilio savivaldybėse (abi yra Sirakūzų provincijoje), VNT, o *Erg Power Generation S.p.A.* šį VNT eksploatuoja. Šis VNT su šilumine elektrine, kurią eksploatuoja *Erg Power S.r.l.*, jungia vienuolika įmonių.

25. Remdamasi Įstatyminio dekreto Nr. 93/2011 38 straipsnio 5 dalimi, kurioje pirmesniame punkte minėtoms įmonėms priklausantys arba jų eksploatuojami tinklai klasifikuojami kaip uždaros skirstymo sistemos, AEEGSI priėmė Sprendimą Nr. 539/2015, kuriuo tų tinklų operatoriams nustatė naujus įpareigojimus.

26. Todėl šios įmonės, be kita ko, pareiškė ieškinį *Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia* (Lombardijos regioninis administracinis teismas), kuriuo reikalauja panaikinti Sprendimą Nr. 539/2015.

27. Ieškovės pagrindinėje byloje teigė, kad Sprendimu Nr. 539/2015 uždaroms skirstymo sistemoms, kaip jos suprantamos pagal Įstatyminio dekreto Nr. 93/2011 38 straipsnio 5 dalį, nustatomos taisyklės, kurios taikomos viešajam tinklui [21], neatsižvelgiant į tų sistemų specifiką. Anot ieškovių pagrindinėje byloje, tokių sistemų prilyginimas viešajam tinklui yra nesuderinamas su Direktyvos 2009/72 28 straipsniu.

28. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiame teisme ieškovės pagrindinėje byloje kritikavo šiuos Sprendimo Nr. 539/2015 aspektus: i) įpareigojimą, nustatytą uždarų skirstymo sistemų, apibrėžtų Įstatyminio dekreto Nr. 93/2011 38 straipsnio 5 dalyje, operatoriams prijungti trečiąsias šalis; ii) įpareigojimą operatoriams atskirti apskaitą ir funkcijas; iii) dispečerinio valdymo mokesčių taikymą kiekvienam naudotojui, prisijungusiam prie uždaros skirstymo sistemos, o ne, kaip anksčiau, visai sistemai kaip visumai ir vienam dispečerinio valdymo naudotojui ir iv) bendrų elektros energijos sistemos mokesčių taikymą atskirų vartotojų, prisijungusių prie uždaros skirstymo sistemos, elektros energijos suvartojimui, net jei elektros energija pagaminama pačioje sistemoje.

29. Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia (Lombardijos regiono administracinis teismas) nusprendė, kad jis negali išspręsti šio ginčo, ir pateikė Teisingumo Teismui tokius klausimus, kad būtų priimtas prejudicinis sprendimas:

„1) Ar [Direktyvos 2009/72] nuostatas, būtent 3 straipsnio 5 ir 6 dalis ir 28 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad privataus asmens sukurta ir valdoma sistema, prie kurios prijungtas nedidelis gamybos ir vartojimo vienetų skaičius, kuri yra prijungta prie viešojo tinklo, neišvengiamai yra elektros tinklas, o kartu ir „skirstymo sistema“, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, todėl neįmanoma prie šio klasifikavimo nepriskirti tokias ypatybes turinčių privačių sistemų, sukurtų prieš įsigaliojant šiai direktyvai ir iš pradžių numatytų gamybos savo reikmėms tikslais?

2) Jei į ankstesnį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar vienintelė [Direktyva 2009/72] leidžiama galimybė pasinaudoti privataus elektros tinklo teikiama nauda yra priskirti jį uždaros skirstymo sistemos kategorijai, numatytai [Direktyvos 2009/72] 28 straipsnyje, ar vis dėlto nacionalinės teisės aktuose galima nustatyti kitą skirstymo sistemų kategoriją, kuriai būtų taikomos paprastesnės taisyklės, kitos nei taikomos uždaroms skirstymo sistemoms?

21 Žr. šios išvados 35 punktą.

3) Neatsižvelgiant į ankstesnius klausimus, ar direktyvą reikia aiškinti taip, kad pareiga prisijungti trečiąsias šalis bet kuriuo atveju taikoma uždaroms skirstymo sistemoms, numatytoms [Direktyvos 2009/72] 28 straipsnyje?

4) Neatsižvelgiant į ankstesnius klausimus, ar privataus elektros tinklo klasifikavimas kaip uždaros skirstymo sistemos, kaip tai suprantama pagal [Direktyvos 2009/72/EB] 28 straipsnį, leidžia nacionaliniam įstatymų leidėjui dėl tokios sistemos naudos numatyti tik bendros skirstymo sistemų schemos išimtis, kurios aiškiai nurodytos direktyvos 28 straipsnyje ir 26 straipsnio 4 dalyje, ar vis dėlto valstybė narė, atsižvelgiant į direktyvos 29 ir 30 konstatuojamąsias dalis, gali arba turi nustatyti kitas bendrų taisyklių, reglamentuojančių skirstymo sistemas, išimtis, kad užtikrintų šiose konstatuojamosiose dalyse numatytų tikslų siekimą?

5) Jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad valstybė narė gali arba turi nustatyti taisykles, kuriomis atsižvelgiama į uždarų skirstymo sistemų specifinį pobūdį, ar [Direktyvos 2009/72/EB] nuostatos, būtent 29 ir 30 konstatuojamosios dalys, 15 straipsnio 7 dalis, 37 straipsnio 6 dalies b punktas ir 26 straipsnio 4 dalis, draudžia nacionalinę normą, kaip nagrinėjamą šioje byloje, kuri nustato uždaros skirstymo sistemos dispečerinio valdymo ir atskyrimo taisykles, visiškai tokias pačias, kokios taikomos viešiesiems tinklams, ir kurioje, kiek tai susiję su bendrais elektros energijos sistemos mokesčiais, numatyta, kad šių sumų mokėjimas iš dalies proporcingas ir uždaros sistemos viduje suvartotai elektros energijai?“

30. Rašytines pastabas pateikė *Solvay*, *Erg Power*, *Eni*, Graikijos Respublika, Italijos Respublika, Nyderlandų Karalystė ir Europos Komisija.

31. Atsakydamas į Teisingumo Teismo prašymą pateikti paaiškinimą pagal Procedūros reglamento 101 straipsnį, *Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia* (Lombardijos regiono administracinis teismas) 2018 m. balandžio 12 d. nutartimi nurodė, kad, pirma, įpareigojimas atskirti funkcijas nebetaikomas uždaros skirstymo sistemos operatoriams, kaip apibrėžta Įstatyminio dekreto Nr. 93/2011 38 straipsnio 5 dalyje [22], ir, antra, Dekreto įstatymo Nr. 91/2014 24 straipsnio 2 dalis buvo panaikinta, todėl bendri mokesčiai už elektros energiją dabar taikomi elektros energijai, kurią uždara skirstymo sistema gauna iš viešojo tinklo kaip visumą [23].

32. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atsiėmė penktąjį klausimą, kiek jis susijęs su atskyrimo įpareigojimais ir bendrais mokesčiais už elektros energiją. Vis dėlto jis paliko tą klausimo dalį, kuri susijusi su dispečerinio valdymo mokesčiais.

33. *Solvay*, *Eni*, Italijos Respublika ir Europos Komisija pateikė žodines pastabas 2018 m. gegužės 31 d. posėdyje.

22 Taip atsitiko todėl, kad *legge 4 agosto 2017, n. 124 – legge annuale per il mercato e la concorrenza* (2017 m. rugpjūčio 4 d. Įstatymas Nr. 124 – Metinis rinkos ir konkurencijos įstatymas) į Įstatyminio dekreto 93/2011 38 straipsnio 5 dalį buvo įtrauktos 5 bis ir 5 ter dalys, todėl įpareigojimas atskirti funkcijas, nustatytas skirstymo sistemų operatoriams, netaikomas uždarų skirstymo sistemų operatoriams, iš kurių reikalaujama tik tvarkyti atskirą apskaitą, jei jie priklauso vertikalios integracijos įmonei. Todėl Energijos, tinklų ir aplinkos įstaiga priėmė *deliberazione 18 gennaio 2018, n. 15/2018/R/com – Esclusione dagli derivanti di separazione funzionale per le imprese di distribuzione elettrica con meno di 25 000 punti di prelievo e per i sistemi di distribuzione chiusi, ai sensi della legge 124/2017* (2018 m. sausio 18 d. Sprendimas Nr. 15/2018/R/com dėl reikalavimo atskirti funkcijas elektros energijos skirstytojams, kurie turi mažiau kaip 25 000 jungčių, kaip apibrėžta Įstatyme Nr. 124/2017, išimties).

23 Žr. *decreto legge 30 dicembre 2016, n. 244 – Definizione e proroga di termini* (2016 m. gruodžio 30 d. Dekretas įstatymas Nr. 244 dėl terminų pratęsimo ir apibrėžimo), kuris vėliau pakeistas į įstatymą.

III. Analizė

A. Preliminarios pastabos

34. Aiškumo sumetimais norėčiau pabrėžti, kad nuoroda į sąvoką „viešasis tinklas“, pateikta prejudiciniuose klausimuose Teisingumo Teismui, turėtų būti suprantama kaip nuoroda į skirstymo ar perdavimo sistemas, kurios eksploatuojamos pagal koncesijos sutartį. Iš tiesų, pagal Sprendimo Nr. 539/2015 A priedo 1 straipsnio 1 dalies u punktą „viešasis tinklas“ yra „bet kuris elektros energijos tinklas, eksploatuojamas pagal koncesijos sutartį, skirtas elektros energijai perduoti ar skirstyti“, kurio operatorius „privalo suteikti trečiosioms šalims prieigą pateikus prašymą“, nes juo teikiamos viešosios paslaugos.

35. Todėl perdavimo ar skirstymo sistemos, kurios pagal Italijos teisę eksploatuojamos sudarius koncesijos sutartį, šioje išvadoje bus vadinamos „viešuoju tinklu“. VNT [24], kiti privatūs tinklai [25] ir paprastos gamybos bei vartojimo sistemos [26] nepriskiriamos viešajam tinklui.

36. Pirmiausia nagrinėsiu, ar sistema, sukurta ir valdoma privataus subjekto, prie kurios prijungtas ribotas gamybos ir vartojimo vienetų skaičius ir kuri savo ruožtu yra prijungta prie viešojo tinklo, laikytina „skirstymo sistema“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2009/72 (pirmasis prejudicinis klausimas). Kadangi, mano nuomone, taip ir yra, aš vėliau išnagrinėsiu klausimą, ar valstybės narės gali atleisti uždarą skirstymo sistemą nuo įpareigojimų, numatytų Direktyvoje 2009/72, tik tuo atveju, jei ši sistema gali būti klasifikuojama kaip uždara skirstymo sistema, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 28 straipsnio 1 dalį, ar vis dėlto valstybėms narėms leidžiama nustatyti kitos kategorijos skirstymo sistemas, kurioms gali būti taikomos kitos išimtys (antrasis prejudicinis klausimas). Paskui įvertinsiu, ar įpareigojimas suteikti prieigą trečiosioms šalims, numatytas Direktyvos 2009/72 32 straipsnyje, taikomas uždarų skirstymo sistemų operatoriams (trečiasis prejudicinis klausimas) ir ar reikalavimai, išvardyti šios direktyvos 26 straipsnio 4 dalyje ir 28 straipsnio 2 dalyje yra vieninteliai reikalavimai, nuo kurių valstybės narės gali atleisti uždarų skirstymo sistemų operatorius (ketvirtasis prejudicinis klausimas). Galiausiai išnagrinėsiu, ar Direktyva 2009/72 draudžia taikyti nacionalinės teisės aktus, kuriais uždarų skirstymo sistemų naudotojams nustatomos viešojo tinklo naudotojams skirtos taisyklės dėl dispečerinio valdymo mokesčių (penktasis prejudicinis klausimas).

B. Pirmasis prejudicinis klausimas

37. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia, ar sistema, sukurta ir valdoma privataus subjekto, prie kurios prijungtas nedidelis gamybos ir vartojimo vienetų skaičius ir kuri savo ruožtu yra prijungta prie viešojo tinklo, laikytina „skirstymo sistema“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2009/72, visų pirma jos 2 straipsnio 5 ir 6 dalis bei 28 straipsnį. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat klausia, ar tokiu atveju reikia atsižvelgti į tai, kad tokia sistema buvo sukurta prieš įsigaliojant Direktyvai 2009/72, arba į tai, kad iš pradžių ji buvo sukurta savo reikmėms tenkinti.

38. Norėčiau pabrėžti, jog manau, kad pirmajame prejudiciniame klausime pateikta nuoroda į Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 5 ir 6 dalį laikytina nuoroda į šios direktyvos 2 straipsnio 5 ir 6 dalį. Iš tiesų, Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 5 ir 6 dalys sietinos su viešųjų paslaugų įsipareigojimais (tiksliau kalbant, su vartotojų teise keisti tiekėją ir gauti visus atitinkamus suvartojimo duomenis ir su valstybių narių pareiga suteikti kompensaciją ir išimtines teises vykdant viešųjų paslaugų įsipareigojimus be

24 Žr. šios išvados 10 punktą.

25 Žr. šios išvados 13 punktą.

26 Žr. šios išvados 18 punktą.

jokios diskriminacijos). Vargu, ar ši nuostata yra reikšminga klasifikuojant VNT ir kitus privačius tinklus kaip skirstymo sistemas. Be to, Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 5 ir 6 dalys nėra minimos prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuose. Priešingai, prašymo motyvuose yra minimos šios direktyvos 2 straipsnio 5 ir 6 dalys. Be to, šis straipsnis svarbus pirmajam prejudiciniam klausimui, nes jame apibrėžiamos sąvokos „skirstymas“ ir „skirstymo sistemos operatorius“.

39. *Solvay* ir *Erg Power* teigia, kad sistema, sukurta ir valdoma privataus subjekto, prie kurios prijungtas nedidelis gamybos ir vartojimo vienetų skaičius ir kuri savo ruožtu yra prijungta prie viešojo tinklo, nebūtinai laikytina skirstymo sistema, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 5 ir 6 dalis bei 28 straipsnį. Jų nuomone, į tokią klasifikaciją galima neįtraukti sistemų, kurios pasižymi minėtomis savybėmis, buvo sukurtos prieš įsigaliojant Direktyvai 2009/72 ir iš pradžių buvo sukurtos savoms reikmėms tenkinti. *Eni* teigia, kad VNT negalima laikyti skirstymo sistemomis, kaip jos suprantamos pagal Direktyvą 2009/72.

40. Italijos vyriausybė tvirtina, kad VNT laikytini skirstymo sistemomis, kaip apibrėžta Direktyvoje 2009/72. Graikijos vyriausybė, Nyderlandų vyriausybė ir Komisija mano, kad sistema, sukurta ir valdoma privataus subjekto, prie kurios prijungtas nedidelis gamybos ir vartojimo vienetų skaičius ir kuri savo ruožtu yra prijungta prie viešojo tinklo, laikytina skirstymo sistema.

41. Kaip pabrėžia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Direktyvoje 2009/72 nėra apibrėžta „skirstymo sistemos“ sąvoka. Vis dėlto, remiantis šios direktyvos 2 straipsnio 5 dalimi, „skirstymas – tai elektros energijos transportavimas aukštosios, vidutinės ir žemosios įtampos skirstymo sistemomis siekiant ją pristatyti vartotojams, išskyrus tiekimą“ [27]. Todėl, kaip Teisingumo Teismas nustatė Sprendime *citiworks*, skirstymo sistema yra sistema, kuria perduodama labai aukštos, aukštos ir nelabai aukštos įtampos elektros energija, skirta parduoti elektros energijos didmenininkams arba galutiniams vartotojams [28].

42. Sprendžiant, ar tinklas laikytinas skirstymo sistema, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2009/72, nesvarbu, kad jis sujungia tik ribotą gamybos ir vartojimo vienetų skaičių.

43. Iš tiesų, skirstymas apibrėžiamas kaip elektros energijos transportavimas tam tikromis sistemomis siekiant ją pristatyti „vartotojams“. Iš Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 5 dalies negalima daryti prielaidos, kad elektros energijos transportavimas siekiant ją pristatyti tik keliems vartotojams negalėtų būti laikomas skirstymu, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą. Vadinasi, nėra jokios priežasties, dėl kurios sistema, kuri sujungia nedaugelį vartojimo ir gamybos vienetų, neturėtų būti laikoma skirstymo sistema, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2009/72. Tuo klausimu norėčiau pažymėti, kad byloje *citiworks* nagrinėjama sistema, kuri, kaip nustatė Teisingumo Teismas, yra skirstymo sistema, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2009/72, buvo taikoma *ribotam skaičiui* vartotojų [29]. Teisingumo Teismo žodžiais, „[Sąjungos] teisės aktų leidėjas neketino į Direktyvos 2003/54 taikymo sritį neįtraukti kai kurių <…> paskirstymo sistemų dėl jų dydžio arba elektros energijos suvartojimo jose“ [30].

44. Sprendžiant, ar tinklas laikytinas skirstymo sistema, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2009/72, taip pat nesvarbu, ar jis buvo sukurtas prieš įsigaliojant tai direktyvai. Direktyvoje 2009/72 nėra nurodyta, kad ji netaikoma sistemoms, sukurtoms iki jos įsigaliojimo.

27 Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 19 dalyje „tiekimas“ apibrėžiamas kaip „elektros energijos pardavimas, įskaitant jos perpardavimą, vartotojams“.

28 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *citiworks* (C-439/06, EU:C:2008:298, 46 punktas).

29 Žr. šios išvados 2 punktą.

30 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *citiworks* (C-439/06, EU:C:2008:298, 49 punktas). Teisingumo Teismo išvada Sprendimo *citiworks* 49 punkte, kad skirstymo sistemos patenka į Direktyvos 2003/54 taikymo sritį nepaisant jų dydžio, gali būti taikoma ir Direktyvai 2009/72. Direktyvos 2003/54 2 straipsnio 5 dalies tekstas, kuriuo remdamasis Teisingumo Teismas padarė minėtą išvadą Sprendimo *citiworks* 49 punkte, yra beveik tapatus Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 5 dalies tekstui. Iš tiesų, Direktyvos 2003/54 2 straipsnio 5 dalyje paskirstymas apibrėžiamas kaip „elektros energijos transportavimas labai aukštos, aukštos ir nelabai aukštos įtampos paskirstymo sistemomis, siekiant pristatyti jas vartotojams, išskyrus tiekimą“.

45. Galiausiai siekiant nustatyti, ar tinklas laikytinas skirstymo sistema, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2009/72, nesvarbu, kad jis iš pradžių buvo sukurtas savo reikmėms tenkinti.

46. Pabrėžiu, kad remiantis Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 1 dalies b punktu sistema, kuria „elektros energija pirmiausia paskirstoma sistemos savininkui ar operatoriui arba jų susijusioms įmonėms“, gali būti laikoma uždara skirstymo sistema (taigi, skirstymo sistema, kaip bus paaiškinta toliau) [31]. Remiantis Komisijos aiškinamuoju raštu dėl mažmeninių rinkų, Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 1 dalies b punktas taikomas, „kai įmonė leidžia vartotojams prisijungti prie sistemos, kuri buvo sukurta įmonės reikmėms tenkinti“ [32]. Manau, kad ši nuostata taikoma skirstymo sistemoms, kurios, kaip VNT, iš pradžių buvo sukurtos savo reikmėms tenkinti [33].

47. Todėl į pirmąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip, kad Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 5 dalis ir 28 straipsnio 1 dalis aiškintinos taip, kad sistema, sukurta ir valdoma privataus asmens, prie kurios prijungtas ribotas gamybos ir vartojimo vienetų skaičius ir kuri savo ruožtu yra prijungta prie pagrindinio tinklo, laikytina skirstymo sistema. Šiuo atveju neturi reikšmės aplinkybė, kad ši sistema iš pradžių buvo sukurta savo reikmėms tenkinti ir atsirado prieš įsigaliojant Direktyvai 2009/72.

C. Antrasis prejudicinis klausimas

48. Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo iš esmės klausia, ar valstybės narės gali atleisti uždarą skirstymo sistemą nuo įpareigojimų, numatytų Direktyvoje 2009/72, tik tuo atveju, jei ši sistema klasifikuojama kaip uždara skirstymo sistema, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 28 straipsnio 1 dalį, ar vis dėlto valstybėms narėms leidžiama nustatyti kitą skirstymo sistemų kategoriją ir atleisti tai kategorijai priklausančias sistemas nuo kitokių įpareigojimų nei tie, nuo kurių gali būti atleistos uždaros skirstymo sistemos.

49. *Solvay*, *Erg Power* ir *Eni* teigia, kad nacionalinės teisės aktų leidėjui leidžiama nustatyti skirstymo sistemų, nepriskiriamų prie uždarų skirstymo sistemų, kategoriją ir parengti šiai kategorijai supaprastintas taisykles, kitokias negu taikomos uždaroms skirstymo sistemoms.

50. Italijos vyriausybė, Graikijos vyriausybė, Nyderlandų vyriausybė ir Komisija tvirtina, kad Direktyva 2009/72 valstybėms narėms neleidžiama nustatyti skirstymo sistemų, nepriskiriamų prie uždarų skirstymo sistemų, kategorijos ir šiai kategorijai taikyti supaprastintas taisykles.

51. Norėčiau atkreipti dėmesį į tai, kad Direktyvoje 2009/72 skirstymo sistemų operatoriams nustatomi tam tikri įpareigojimai. Pirmiausia tie operatoriai turi atskirti funkcijas [34] ir apskaitą [35]. Jie taip pat turi suteikti tretiesiems asmenims laisvą prieigą, pagrįstą objektyviais ir nediskriminaciniais tarifais [36]. Be to, elektros energiją, kuri naudojama sistemoje patiriamiems energijos nuostoliams padengti ir atsarginiams pajėgumams sukaupti, skirstymo sistemos operatorius (kai jis privalo atlikti tokią funkciją) perka laikydamasis skaidrios, nediskriminacinės, rinkos veikimu pagrįstos tvarkos [37].

31 Žr. šios išvados 69 punktą.

32 Žr. Komisijos aiškinamojo rašto dėl mažmeninių rinkų 5.2 punktą, p. 11.

33 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad 1962 m. nacionalizavus visus elektros tinklus nebuvo įtraukti tinklai, kurie jungė vieną gamybos vienetą su vartojimo vienetu. Iš tiesų, jie nebuvo laikomi tikrais skirstymo tinklais, nes jie jungė du vienetus, priklausančius tam pačiam asmeniui. Jie labiau buvo laikomi tinklais, skirtais gamybai savo reikmėms. Tačiau bėgant laikui kai kurie iš tų tinklų, skirtų gamybai savo reikmėms, buvo išplėsti, pavyzdžiui, kai vartojimo vienetas būdavo parduodamas trečiajai šaliai, todėl tinklo nebebūdavo galima laikyti tinklu, skirtu gamybai savo reikmėms.

34 Žr. Direktyvos 2009/72 26 straipsnį.

35 Žr. Direktyvos 2009/72 31 straipsnį.

36 Žr. Direktyvos 2009/72 32 straipsnį.

37 Žr. Direktyvos 2009/72 25 straipsnio 5 dalį.

52. Direktyvoje 2009/72 numatytos keturios skirstymo sistemų kategorijos, kurias valstybės narės gali atleisti nuo šioje direktyvoje numatytų įpareigojimų: uždaros skirstymo sistemos, mažos atskiros sistemos, atskiros mikrosistemos ir sistemos, aptarnaujančios mažiau kaip 100 000 sujungtų vartotojų.

53. Pirma, skirstymo sistema laikoma uždara skirstymo sistema, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 1 dalį, jeigu įvykdomos dvi sąlygos. Pirma, sistema turi skirstyti „elektros energij[ą] <…> geografiškai ribotoje pramoninėje, komercinėje ar bendrų paslaugų vietovėje“ [38]. Antra, ji turi arba skirstyti elektros energiją naudotojams, kurių veikla ar gamybos procesas yra integruoti, arba pirmiausia skirstyti elektros energiją sistemos savininkui ar operatoriui. Remiantis šios direktyvos 28 straipsnio 2 dalimi, valstybės narės turi teisę suteikti uždaros skirstymo sistemos operatoriui išimtis ir netaikyti i) 25 straipsnio 5 dalyje nurodyto reikalavimo, pagal kurį įsigydamas energiją, kuri naudojama jo sistemoje patiriamiems energijos nuostoliams padengti ir pajėgumų atsargoms sukaupti, jis taikytų skaidrią, nediskriminacinę ir rinkos veikimu paremtą tvarką, ir ii) Direktyvos 2009/72 32 straipsnio 1 dalyje nurodyto reikalavimo, pagal kurį tarifai būtų patvirtinti pagal 37 straipsnį iki jų įsigaliojimo. Be to, pagal Direktyvos 2009/72 26 straipsnio 4 dalį valstybės narės gali priimti sprendimą netaikyti atskyrimo įpareigojimų skirstymo sistemoms, aptarnaujančioms mažiau kaip 100 000 sujungtų vartotojų, o tai tikėtina uždarų skirstymo sistemų atveju [39].

54. Antra, mažos atskiros sistemos, remiantis Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 26 dalimi, yra sistemos, „kurių suvartojimas 1996 m. buvo mažesnis nei 3 000 GWh, kai mažiau kaip 5 % per metus suvartotos elektros energijos gaunama sujungiant jas su kitomis sistemomis“. Remiantis direktyvos 44 straipsnio 1 dalimi, valstybėms narėms leidžiama taikyti nuostatas, leidžiančias nukrypti nuo IV, VI, VII ir VIII skyriuose nurodytų įpareigojimų (tačiau tam reikės Komisijos patvirtinimo). Joms taip pat leidžiama pagal Direktyvos 2009/72 26 straipsnio 4 dalį netaikyti atskyrimo įpareigojimų mažoms atskiroms sistemoms [40].

55. Trečia, atskiros mikrosistemos, remiantis Direktyvos 2009/72 2 straipsnio 27 dalimi, yra sistemos, „kurių suvartojimas 1996 m. buvo mažesnis nei 500 GWh, kai jos nėra sujungiamos su kitomis sistemomis“. Remiantis direktyvos 44 straipsnio 1 dalimi, valstybėms narėms leidžiama atskiroms mikrosistemoms netaikyti III, IV, VI, VII ir VIII skyriuose nurodytų nuostatų (tačiau tam vėlgi reikės Komisijos patvirtinimo). Valstybės narės taip pat gali pagal šios direktyvos 26 straipsnio 4 dalį netaikyti atskyrimo įpareigojimų sistemoms, aptarnaujančioms mažiau kaip 100 000 sujungtų vartotojų, o tai tikėtina atskirų mikrosistemų atveju.

56. Ketvirta, sistemoms, aptarnaujančioms mažiau kaip 100 000 sujungtų vartotojų, pagal Direktyvos 2009/72 26 straipsnio 4 dalį gali būti netaikomi atskyrimo įsipareigojimai, numatyti šios nuostatos 1, 2 ir 3 dalyse. Kaip minėta, į šią kategoriją gali patekti uždaros skirstymo sistemos, mažos atskiros sistemos ir atskiros mikrosistemos.

57. Mano nuomone, nebėra kitų skirstymo sistemų kategorijų, kurias valstybės narės galėtų atleisti nuo Direktyvoje 2009/72 numatytų įpareigojimų. Jeigu Sąjungos teisės aktų leidėjas būtų ketinęs suteikti valstybėms narėms teisę nustatyti kitokią skirstymo sistemų kategoriją ir taikyti išimtis šiai kategorijai priklausančioms sistemoms, jis tai būtų aiškiai nurodęs, kaip tai padarė šios direktyvos 26 straipsnio 4 dalyje, 28 straipsnio 2 dalyje ir 44 straipsnio 1 dalyje.

38 Uždara skirstymo sistema negali būti skirta namų ūkio vartotojams, išskyrus atvejus, kai ja epizodiškai naudojasi nedidelis skaičius namų ūkių. Žr. Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 4 dalį.

39 Remiantis Komisijos aiškinamojo rašto dėl mažmeninių rinkų 5.3 skirsniu, „atsižvelgiant į faktą, kad uždarų [skirstymo sistemų operatoriai] veikia geografiškai ribotoje teritorijoje ir aptarnauja ne namų ūkius, jie turės ne daugiau kaip 100 000 klientų. Todėl valstybės narės galės taikyti [Direktyvos 2009/72] 26 straipsnio 4 dalį, pagal kurią valstybėms narėms leidžiama reikalauti, kad tokie [skirstymo sistemų operatoriai] būtų atskirti.“

40 Jei valstybė narė nori pasinaudoti galimybe, numatyta Direktyvos 2009/72 26 straipsnio 4 dalyje, Komisijos sprendimas nebūtinas.

58. Todėl valstybės narės gali atleisti nuo Direktyvoje 2009/72 numatytų įpareigojimų tik skirstymo sistemą, kuri yra uždara skirstymo sistema, maža atskira sistema, atskira mikrosistema arba sistema, aptarnaujanti mažiau kaip 100 000 sujungtų vartotojų.

59. Šioje byloje neteigiama, kad VNT arba kiti privatūs tinklai turėtų būti laikomi mažomis atskiromis sistemomis ar atskiromis mikrosistemomis. Tačiau VNT ir kiti privatūs tinklai Įstatyminio dekreto Nr. 93/2011 38 straipsnio 5 dalyje yra klasifikuojami kaip uždaros skirstymo sistemos [41].

60. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar VNT ir kiti privatūs tinklai turėtų būti laikomi uždaromis skirstymo sistemomis, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 1 dalį.

61. Vis dėlto norėčiau atkreipti dėmesį į tai, kad pagal Įstatymo Nr. 99/2009 33 straipsnio 1 dalies b punktą VNT turi jungti „*pramoninio* naudojimo vienetus“ arba „*pramoninio* naudojimo vienetus ir elektros energijos gamybos vienetus“ [42], ir jie turi būti „vietovėse, esančiose ne toliau kaip trijose gretimose savivaldybėse ar ne toliau kaip trijose gretimose provincijose tik tuo atveju, kai gamybos vienete naudojami atsinaujinantieji šaltiniai“. Todėl manau, kad yra įvykdytas pirmasis reikalavimas pagal Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 1 dalį, kad sistema turi skirstyti „elektros energiją geografiškai ribotoje pramoninėje <...> vietovėje“. Taip pat pažymėtina, kad bent jau kai VNT sujungia pramoninio naudojimo vienetus ir elektros energijos gamybos vienetus, „kurie funkciškai būtini pramoninės gamybos procesui“, tuomet, mano nuomone, įgyvendinamas antrasis reikalavimas pagal Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 1 dalies a punktą, kad sistemos naudotojų gamybos procesas turi būti integruotas [43].

62. Todėl į antrąjį prejudicinį klausimą reikėtų atsakyti taip, kad valstybės narės gali atleisti uždaras skirstymo sistemas nuo įpareigojimų, numatytų Direktyvoje 2009/72, tik tuo atveju, jei šios sistemos klasifikuojamos kaip uždaros skirstymo sistemos, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 28 straipsnio 1 dalį, mažos atskiros sistemos, kaip jos suprantamos pagal 2 straipsnio 26 dalį, atskiros mikrosistemos, kaip jos suprantamos pagal 2 straipsnio 27 dalį, arba sistemos, aptarnaujančios mažiau kaip 100 000 sujungtų vartotojų. Valstybėms narėms neleidžiama nustatyti kitos skirstymo sistemų kategorijos ir atleisti tai kategorijai priklausančių sistemų nuo kitokių įpareigojimų negu tie, nuo kurių gali būti atleistos uždaros skirstymo sistemos, mažos atskiros sistemos, atskiros mikrosistemos arba sistemos, aptarnaujančios mažiau kaip 100 000 sujungtų vartotojų.

D. Trečiasis prejudicinis klausimas

63. Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo prašo išaiškinti, ar uždarų skirstymo sistemų, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 1 dalį, operatoriai visai atvejais privalo suteikti prieigą trečiosioms šalims.

64. *Solvay*, *Erg Power*, *Eni*, Italijos ir Graikijos vyriausybės tvirtina, kad uždarų skirstymo sistemų operatoriai neprivalo visais atvejais suteikti prieigos trečiosioms šalims [44].

65. Komisija mano, kad Direktyva 2009/72 valstybėms narėms neleidžiama atleisti uždarų skirstymo sistemų operatorių nuo įpareigojimo suteikti prieigą trečiosioms šalims.

41 Remiantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą, sąvoka „uždara skirstymo sistema“ turi tą pačią reikšmę pagal Įstatyminio dekreto Nr. 93/2011 38 straipsnio 5 dalį ir pagal Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 1 dalį. Žr. šios išvados 15 punktą.

42 Išskirta mano.

43 Kitų privačių tinklų atveju šis klausimas nenagrinėjamas, nes, kaip konstatavo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Italijos teisėje šie tinklai nėra apibrėžti. Žr. šios išvados 13 punktą.

44 Nyderlandų vyriausybė nepateikė pastabų dėl trečiojo prejudicinio klausimo.

66. Direktyvos 2009/72 32 straipsnyje nustatyta, kad „valstybės narės užtikrina, kad būtų įgyvendinta <…> sistema, suteikianti trečiosioms šalims prieigą prie <…> skirstymo sistemų“, pagrįstą objektyviais ir nediskriminaciniais tarifais. Valstybės narės taip pat privalo užtikrinti, kad pagal šios direktyvos 37 straipsnį tokie tarifai būtų patvirtinti nacionalinės reguliavimo institucijos ir paskelbti iki jų įsigaliojimo.

67. Remiantis teismo jurisprudencija, laisva trečiųjų šalių prieiga prie perdavimo ir skirstymo sistemų yra viena iš esminių priemonių, kurias valstybės narės privalo įgyvendinti, kad būtų užbaigtas elektros energijos vidaus rinkos kūrimas [45]. Šiuo klausimu Direktyvos 2009/72 4 konstatuojamojoje dalyje pabrėžiama, kad nediskriminacinė prieiga prie tinklo dar nėra užtikrinta kiekvienoje valstybėje narėje.

68. Mano nuomone, Direktyvos 2009/72 32 straipsniu reikalaujama, kad uždarų skirstymo sistemų operatoriai suteiktų prieigą trečiosioms šalims.

69. Pirma, norėčiau pabrėžti, kad uždaros skirstymo sistemos, kaip suprantama pagal Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 1 dalį, yra skirstymo sistemos [46]. Todėl visi įpareigojimai, nustatyti skirstymo sistemų operatoriams, taikomi uždarų skirstymo sistemų operatoriams, nebent šioje direktyvoje nurodyta kitaip.

70. Tai atitinka Komisijos aiškinamąjį raštą dėl mažmeninių rinkų. Remiantis jo 5.3 skirsniu „uždaros skirstymo sistemos yra skirstymo sistemos ir nesudaro naujos bei atskiros sistemų kategorijos“.

71. Tai taip pat atitinka 2017 m. vasario 23 d. Komisijos pasiūlymą dėl nauja redakcija išdėstytos elektros energijos direktyvos [47]. Šiame pasiūlyme pridedama papildoma
Direktyvos 2009/72 28 straipsnio (Komisijos pasiūlymo dėl elektros energijos direktyvos naujos redakcijos 38 straipsnis) penkta dalis, kurioje nustatyta, kad „uždaros skirstymo sistemos laikytinos skirstymo sistemomis, kaip numatyta [šioje] direktyvoje“.

72. Antra, tiesa, kad Direktyvos 2009/72 32 straipsnio 1 dalimi valstybėms narėms suteikiama diskrecija imtis reikalingų priemonių įtvirtinti sistemą, pagal kurią trečiosioms šalims suteikiama prieiga prie perdavimo ir skirstymo sistemų. Tačiau, atsižvelgiant į laisvos prieigos prie perdavimo ir skirstymo sistemų principą, [48] ši veiksmų laisvė vis dėlto nesuteikia teisės nukrypti nuo šio principo, išskyrus atvejus, kai Direktyva 2009/72 numato išimtis arba leidžiančias nukrypti nuostatas [49].

73. Šiuo klausimu norėčiau pažymėti, kad pagal Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 2 dalies b punktą valstybėms narėms neleidžiama atleisti uždarų skirstymo sistemų operatorių nuo įpareigojimo suteikti trečiosioms šalims nediskriminacinę prieigą.

74. Iš tiesų, Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 2 dalies b punkte nustatyta, kad valstybės narės gali suteikti uždarų skirstymo sistemų operatoriams išimtis ir netaikyti „32 straipsnio 1 dalyje nurodyto reikalavimo, pagal kurį tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos būtų patvirtinti prieš jiems įsigaliojant laikantis 37 straipsnio“. Todėl, pagal Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 2 dalies b punktą valstybės narės gali suteikti uždarų skirstymo sistemų operatoriams išimtis ir *netaikyti reikalavimo*, pagal kurį tarifai būtų *patvirtinti prieš tai, kai jie įsigalioja*. Tai reiškia, kad uždarų skirstymo sistemų operatoriams gali būti leidžiama taikyti derybomis nustatytus tarifus, kaip nurodyta Komisijos

45 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *citiworks* (C-439/06, EU:C:2008:298, 44 punktas); 2008 m. spalio 9 d. Sprendimas *Julius Sabatauskas ir kt.* (C-239/07, EU:C:2008:551, 33 punktas) ir 2016 m. rugsėjo 29 d. Sprendimas *Essent Belgium* (C-492/14, EU:C:2016:732, 76 punktas).

46 Kaip apibrėžta 2008 m. gegužės 22 d. Teisingumo Teismo sprendime *citiworks* (C-439/06, EU:C:2008:298, 46 punktas). Žr. šios išvados 41 punktą.

47 2017 m. vasario 23 d. Komisijos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl bendrų elektros vidaus rinkos taisyklių (nauja redakcija) (toliau – Komisijos pasiūlymas dėl naujos elektros energijos direktyvos) (COM(2016) 864 *final*/2).

48 Žr. šios išvados 67 punktą.

49 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *citiworks* (C-439/06, EU:C:2008:298, 55 punktas).

aiškinamajame rašte dėl mažmeninių rinkų [50]. Jei šia galimybe pasinaudojama, uždaros skirstymo sistemos naudotojai gali pagal šios direktyvos 28 straipsnio 3 dalį prašyti nacionalinės reguliavimo institucijos peržiūrėti tuos tarifus. Vis dėlto pagal Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 2 dalies b punktą valstybėms narėms neleidžiama suteikti uždaros skirstymo sistemų operatoriams išimčių ir netaikyti *įpareigojimo teikti prieigą trečiosioms šalims* [51].

75. Taip pat pažymėtina, kad Komisijos aiškinamojo rašto dėl mažmeninių rinkų 5.3 skirsnyje nustatyta, kad „pareiga suteikti trečiosioms šalims prieigą prie sistemos taip pat taikoma uždaros [skirstymo sistemos operatoriams]“.

76. Tačiau Direktyvos 2009/72 3 straipsnio 14 dalyje nustatyta, kad „valstybės narės gali nuspręsti netaikyti <…> 32 <…> straipsni[o] nuostatų, jeigu [jo] taikymas teisiškai ar faktiškai trukdytų vykdyti elektros energijos įmonėms nustatytus įpareigojimus teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas <…>“ [52]. Taigi, remiantis jurisprudencija, valstybėms narėms leidžiama netaikyti Direktyvos 2009/72 32 straipsnio nuostatų dėl prieigos trečiosioms šalims, jei laikomasi direktyvos 3 straipsnio 8 dalyje nustatytų sąlygų [53].

77. Todėl Direktyvos 2009/72 32 straipsniu reikalaujama, kad uždarų skirstymo sistemų operatoriai suteiktų prieigą trečiosioms šalims, su sąlyga, kad, kaip nurodyta šios nuostatos antroje dalyje, jiems netrūksta reikiamų pajėgumų.

78. Šioje byloje pažymėtina, kad, kaip nurodyta Sprendimo Nr. 539/2015 A priedo 8 straipsnyje [54], VNT ir kitiems privatiems tinklams netaikoma pareiga prisijungti trečiąsias šalis, nes šių tinklų naudotojai turi teisę prisijungti prie viešojo tinklo [55].

79. Todėl, jei VNT ir kiti privatūs tinklai būtų laikomi uždaromis skirstymo sistemomis, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 1 dalį, ankstesniame punkte nurodytos nuostatos būtų nesuderinamos su šios direktyvos 28 straipsnio 2 dalies b punktu ir 32 straipsniu.

80. Todėl į trečiąjį prejudicinį klausimą reikėtų atsakyti taip, kad Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 2 dalies b punktas ir 32 straipsnis aiškintini taip, kad uždarų skirstymo sistemų operatoriai privalo suteikti prieigą trečiosioms šalims, išskyrus tuos atvejus, kai joms trūksta reikiamų pajėgumų.

E. Ketvirtasis prejudicinis klausimas

81. Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo išaiškinti, ar valstybėms narėms leidžiama uždarų skirstymo sistemų, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 1 dalį, operatorius atleisti tik nuo tų reikalavimų, kurie išvardyti 26 straipsnio 4 dalyje ir 28 straipsnio 2 dalyje, ar vis dėlto valstybėms narėms leidžiama arba iš jų reikalaujama atleisti tuos operatorius nuo kitų šioje direktyvoje nustatytų reikalavimų.

50 Iš tiesų, Komisijos aiškinamojo rašto dėl mažmeninių rinkų 5.5 skirsnio pavadinimas yra „*derybose nustatytų tarifų* peržiūros procedūra“ (išskirta mano). Aiškinamojo rašto 5.5 skirsnis priskiriamas 5 skirsniui, kuris susijęs su uždaromis skirstymo sistemomis.

51 Žr. A. Johnston ir G. Block, „ES Energy Law“, Oxford University Press, 2012 m., 4.131 punktas.

52 Tačiau Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 2 dalies b punkte nustatyta, kad valstybės narės gali atleisti uždarų platinimo sistemų operatorius nuo tam tikro „reikalavimo“, numatyto šios direktyvos 32 straipsnyje, bet ne nuo paties 32 straipsnio taikymo.

53 2016 m. rugsėjo 29 d. Sprendimas *Essent Belgium* (C-492/14, EU:C:2016:732, 91 punktas).

54 Žr. šios išvados 21 punktą.

55 Taip pat žr., kiek tai susiję su VNT, Įstatymo Nr. 99/2009 33 straipsnio 1 dalies c punktą (minėtas šios išvados 10 punkte) ir, kiek tai susiję su kitais privačiais tinklais, 2010 m. gruodžio 10 d. ministerijos dekretą (minėtas šios išvados 12 punkte).

82. *Solvay* pareiškė, kad valstybėms narėms leidžiama atleisti uždaras skirstymo sistemas ne tik nuo reikalavimų, nurodytų Direktyvos 2009/72 26 straipsnio 4 dalyje ir 28 straipsnio 2 dalyje, bet ir nuo kitų reikalavimų, numatytų toje pačioje direktyvoje, siekiant išvengti, kaip nurodyta šios direktyvos 29 ir 30 konstatuojamosiose dalyse, neproporcingos ar nereikalingos naštos tų sistemų operatoriams. *Erg Power* pritaria *Solvay* požiūriui. *Eni* teigia, kad valstybės narės privalo atleisti uždaras skirstymo sistemas nuo kitų reikalavimų. Italijos vyriausybė mano, kad uždaros skirstymo sistemos gali būti atleistos nuo kitų reikalavimų nei išvardytieji Direktyvos 2009/72 26 straipsnio 4 dalyje ir 28 straipsnio 2 dalyje, jeigu taip supaprastinama tvarka. Graikijos vyriausybė teigia, kad valstybių narių teisė atleisti uždarų platinimo sistemų operatorius nuo šios direktyvos reikalavimų tikriausiai neapribojama tik reikalavimais, išvardytais 26 straipsnio 4 dalyje ir 28 straipsnio 2 dalyje.

83. Nyderlandų vyriausybė teigia, kad valstybės narės uždaras skirstymo sistemas gali atleisti tik nuo reikalavimų, išvardytų Direktyvos 2009/72 26 straipsnio 4 dalyje ir 28 straipsnio 2 dalyje. Komisija teigia, kad uždaros skirstymo sistemos gali būti atleistos tik nuo reikalavimų, numatytų šios direktyvos 25 straipsnio 5 dalyje ir 32 straipsnio 1 dalyje.

84. Mano nuomone, valstybės narės negali atleisti uždarų skirstymo sistemų operatorių nuo kitokių reikalavimų nei nurodytieji Direktyvos 2009/72 26 straipsnio 4 dalyje ir 28 straipsnio 2 dalyje, tai yra: i) 26 straipsnio 1, 2 ir 3 dalyje numatytų atskyrimo įpareigojimų, ii) reikalavimų pagal tos pačios direktyvos 25 straipsnio 5 dalį pirkti elektros energiją, naudojamą patiriamiems energijos nuostoliams padengti ir atsarginiams pajėgumams sukaupti, laikantis skaidrios, nediskriminacinės ir rinkos veikimu pagrįstos tvarkos, ir iii) įpareigojimo gauti išankstinį tarifų patvirtinimą iš nacionalinės reguliavimo institucijos, išnagrinėto šios išvados 63–80 punktuose.

85. Pirma, kaip jau minėjau [56], uždaros skirstymo sistemos yra skirstymo sistemos. Todėl visi įpareigojimai, taikomi skirstymo sistemų operatoriams, yra taikomi uždarų skirstymo sistemų operatoriams, nebent Direktyvoje 2009/72 nurodyta kitaip.

86. Antra, reikia pažymėti, kad vykstant parengiamiesiems darbams, susijusiems su Direktyva 2009/72, Europos Parlamentas pasiūlė įrašyti dar vieną Direktyvos 2003/54 26 straipsnio dalį [57], kurioje būtų nustatyta, kad „valstybės narės gali netaikyti pramoniniams tinklams III, IV, V, VI ir VII skyrių nuostatų“ [58]. Parlamentas apibrėžė „pramoninių vietovių“ sąvoką taip: „privati teritorija, turinti energijos tinklą, daugiausia skirtą tiekti energiją pramoniniams šioje teritorijoje esantiems vartotojams“ [59]. Mano nuomone, „pramoninės vietovės“ yra panašios į uždarus skirstymo tinklus, aptartus šioje nuomonėje (kuri buvo vėliau įtraukta į Direktyvą 2009/72). Parlamento pakeitimu valstybėms narėms buvo suteikta teisė „pramoninėms vietovėms“ netaikyti daugelio nuostatų, visų pirma susijusių su skirstymo sistemų eksploatavimu (nustatytų Direktyvos 2003/54 V skyriuje).

87. Tačiau Direktyva 2009/72 buvo priimta be Parlamento siūlomo pakeitimo. Tai leidžia manyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjo tikslas buvo suteikti valstybėms narėms galimybę uždarų skirstymo sistemų operatoriams taikyti tik ribotas įpareigojimų, nustatytų skirstymo sistemų operatoriams, išimtis.

88. Trečia, tiesa, kad, remiantis Komisijos aiškinamojo rašto dėl mažmeninių rinkų 5.3 skirsniu, „[valstybės narės] gali rengti tikslingas ir proporcingas taisykles uždaros [skirstymo sistemos operatoriams], kuriomis atsižvelgiama į jų konkrečias aplinkybes. Tai ypač svarbu, kadangi tikslų daugelio sistemos operatoriams taikomų įpareigojimų pobūdį nustato valstybės narės, o ne tiesiogiai taikomos [Direktyvos 2009/72] nuostatos.“

56 Žr. šios išvados 69–71 punktus.

57 Direktyvos 2003/54 26 straipsnis atitinka Direktyvos 2009/72 44 straipsnį.

58 2008 m. birželio 18 d. Europos Parlamento teisėkūros rezoliucija dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, iš dalies keičiančios Direktyvą 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (OL C 286 E, 2009, p. 106).

59 Žr. teisėkūros rezoliucijos 1 straipsnio 2 dalies c punktą, nurodytą 58 išnašoje.

89. Tačiau, mano nuomone, valstybėms narėms suteikiama diskrecija įgyvendinant įpareigojimus, numatytus Direktyvoje 2009/72 (t. y. diskrecija apibrėžti tokių įpareigojimų „tikslų pobūdį“). Kadangi, kaip nurodyta šios direktyvos 30 konstatuojamojoje dalyje, uždaroms skirstymo sistemoms neturėtų būti užkrauta „nereikalinga administracinė našta“, valstybės narės gali *koreguoti* tuos įpareigojimus, kad būtų atsižvelgta į konkrečias šių sistemų ypatybes. Tai nereiškia, kad valstybėms narėms leidžiama *atleisti* uždarus skirstymo tinklus nuo įpareigojimų, nustatytų Direktyva 2009/72.

90. Pavyzdžiui, remiantis Komisijos aiškinamuoju raštu dėl mažmeninių rinkų, valstybės narės gali atsižvelgti į konkrečias uždarų skirstymo sistemų aplinkybes nustatydamos taisykles, pagal kurias skiriami skirstymo sistemos operatoriai. Tačiau šiame aiškinamajame rašte nenurodyta, kad valstybės narės gali atleisti įmones, kurioms priklauso uždaros skirstymo sistemos arba kurios yra atsakingos už tas sistemas, nuo pareigos paskirti operatorių, nustatytos Direktyvos 2009/72 24 straipsnyje.

91. Taip pat pažymiu, kad 88 punkte minėti sakiniai yra iš Komisijos aiškinamojo rašto dėl mažmeninių rinkų 5.3 skirsnio „Neatskira sistemų kategorija“ [60], o ne iš aiškinamojo rašto 5.4 skirsnio „Konkrečios išimtys“, kuriame daroma nuoroda į Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 2 dalį. Tai patvirtina prielaidą, kad tuose sakiniuose minima valstybių narių teisė apibrėžti įpareigojimų, nustatytų uždarų skirstymo sistemų operatoriams, „tikslų pobūdį“ yra laikytina ne teise taikyti išimtis, o greičiau teise koreguoti taisykles, nustatytas neuždarų skirstymo sistemų operatoriams.

92. Šioje byloje VNT ir kitų privačių tinklų operatoriai yra atleisti nuo konkrečių įpareigojimų, taikomų skirstymo sistemų operatoriams, t. y. nuo i) įpareigojimo suteikti prieigą trečiosioms šalims ir ii) įpareigojimo atskirti funkcijas [61].

93. Įpareigojimo suteikti prieigą trečiosioms šalims išimtis buvo išnagrinėta anksčiau. O atleidimas nuo įpareigojimo atskirti funkcijas yra suderinamas su Direktyvos 2009/72 26 straipsnio 4 dalyje valstybėms narėms suteikta teise atleisti nuo tokio įpareigojimo sistemas, aptarnaujančias mažiau kaip 100 000 sujungtų vartotojų.

94. Todėl į ketvirtąjį prejudicinį klausimą reikėtų atsakyti taip, kad Direktyvos 2009/72 26 straipsnio 4 dalį ir 28 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad jomis valstybėms narėms neleidžiama atleisti uždarų skirstymo sistemų operatorių nuo šiose nuostatose neišvardytų reikalavimų.

F. Penktasis prejudicinis klausimas

95. Penktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia, ar Direktyva 2009/72, visų pirma jos 15 straipsnio 7 dalimi, 37 straipsnio 6 dalies b punktu ir 29 bei 30 konstatuojamosiomis dalimis, neleidžiama taikyti nacionalinės teisės aktų, pagal kuriuos uždarų skirstymo sistemų naudotojams taikomos taisyklės, susijusios su viešojo tinklo naudotojams skirtais dispečerinio valdymo mokesčiais.

60 Aiškinamojo rašto 5.3 skirsnis yra 5 skirsnio „Uždaros skirstymo sistemos“ dalis.

61 Žr. šios išvados 31 punktą.

96. Kaip Komisija nurodė 2007 m. Energetikos sektoriaus tyrime [62], „kadangi elektros energija negali būti kaupiama“, o norint užtikrinti tinklo stabilumą reikia visą laiką išlaikyti subalansuotą elektros energijos gamybą ir vartojimą, „balansavimo ir rezervo tvarka siekiama ištaisyti rinkos dalyviams“ realiu laiku susidarantį disbalansą tarp <…> elektros energijos paklausos ir gamybos“ [63]. Perdavimo sistemų operatoriams ir skirstymo sistemų operatoriams patikėta užduotis užtikrinti šios tvarkos veikimą [64].

97. Įstatyminio dekreto Nr. 79/1999 [65] 2 straipsnio 10 dalyje dispečerinis valdymas apibrėžiamas kaip „nurodymai dėl koordinuoto gamybos vienetų, perdavimo sistemos ir pagalbinių paslaugų naudojimo bei eksploatavimo“. Pagal šio įstatyminio dekreto 1 straipsnio 1 dalį dispečerinis valdymas yra viešoji paslauga, kurią valstybė teikia per nacionalinės perdavimo sistemos operatorių *Terna SpA* (toliau – *Terna*).

98. Sistemos naudotojai moka mokestį už teikiamas dispečerinio valdymo paslaugas. Pagal Sprendimo Nr. 539/2015 A priedo 22 straipsnio 1 dalį uždarų skirstymo sistemų naudotojams dėl dispečerinio valdymo mokesčių taikomos tos pačios taisyklės kaip ir viešojo tinklo naudotojams. Toje pačioje nuostatoje patikslinta, kad, kalbant apie uždarų skirstymo tinklų naudotojus, dispečerinio valdymo mokesčiai taikomi „atsižvelgiant į elektros energiją, kurią kiekvienas naudotojas tiekia į uždarą skirstymo sistemą ar gauna iš jos per savo jungtį su ta sistema“.

99. Dispečerinio valdymo mokesčiai mokami *Terna*, o ne uždaros skirstymo sistemos operatoriui.

100. Prieš įsigaliojant Sprendimui Nr. 539/2015 dispečerinio valdymo mokesčiai buvo taikomi tik už elektros energiją, kurią uždara skirstymo sistema, kaip visuma, tiekė į viešąjį tinklą arba gavo iš jo per sistemos jungtį su šiuo tinklu. Tai reiškia, kad dispečerinio valdymo mokesčiai buvo taikomi tik už elektros energiją, tiekiamą į viešąjį tinklą arba gaunamą iš jo. Jie nebuvo siejami su elektros energija, pagaminta uždaroje skirstymo sistemoje.

101. *Solvay*, *Erg Power*, *Eni* ir Graikijos vyriausybė tvirtina, kad Direktyva 2009/72 neleidžiama uždaroms skirstymo sistemoms taikyti tokių dispečerinio valdymo taisyklių, kurios taikomos viešajam tinklui.

102. Italijos vyriausybė teigia, kad VNT naudotojai gali nuspręsti susijungti ir sudaryti vieną jungtį su viešuoju tinklu, tuomet dispečerinio valdymo mokesčiai bus taikomi tik už elektros energiją, kurią VNT, kaip visuma, gauna iš viešojo tinklo [66].

103. Komisija tvirtina, kad Direktyva 2009/72 nedraudžiama VNT naudotojams taikyti dispečerinio valdymo taisyklių, kurios taikomos viešojo tinklo naudotojams.

104. Pažymėtina, kad, kaip teigia *Eni*, paprastai VNT naudotojai tiekia elektros energiją tik į VNT arba gauna ją tik iš VNT, o ne iš viešojo tinklo, todėl dispečerinio valdymo paslaugas teikia VNT operatorius, o ne *Terna*. Tik retais atvejais, kai VNT netikėtai labai išauga paklausa arba sutrinka gamyba, VNT naudotojai gauna elektros energiją iš viešojo tinklo ir jiems dispečerinio valdymo paslaugas teikia *Terna*.

62 2007 m. sausio 10 d. Konkurencijos GD parengta ataskaita apie Energetikos sektoriaus tyrimą (toliau – 2007 m. Energetikos sektoriaus tyrimas; SEC(2006) 1724). Šią ataskaitą galima rasti Komisijos Konkurencijos generalinio direktorato interneto svetainėje http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/overview_en.html.

63 Žr. 2007 m. Energetikos sektoriaus tyrimo 327 punktą.

64 Žr. Direktyvos 2009/72 15 ir 25 straipsnius.

65 *Decreto legislativo 16 marzo 1999, n. 79 – Attuazione della direttiva 96/92/CE recante norme comuni per il mercato interno dell'energia elettrica* (1999 m. kovo 16 d. Įstatyminis dekretas Nr. 79, kuriuo įgyvendinama Direktyva 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių; toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 79/1999).

66 Nyderlandų vyriausybė nepateikė pastabų dėl penktojo prejudicinio klausimo.

105. Todėl metodas, pagal kurį dispečerinio valdymo mokesčių suma apskaičiuojama atsižvelgiant į elektros energiją, tiekiamą į VNT ar gaunamą iš VNT, o ne tik atsižvelgiant į elektros energiją, tiekiamą į viešąjį tinklą ar gaunamą iš jo, yra nesuderinamas su reikalavimu pagal Direktyvos 2009/72 15 straipsnio 7 dalį ir 37 straipsnio 6 dalies b punktą, kad mokesčiai už disbalansą turi būti „nediskriminaciniai“. Iš tiesų, VNT naudotojai, kaip ir viešojo tinklo naudotojai, moka mokesčius už *Terna* teikiamas dispečerinio valdymo paslaugas, nors pirmieji, kitaip nei viešojo tinklo naudotojai, tik išimtiniais atvejais naudojasi tokiomis paslaugomis.

106. Be to, šis metodas yra nesuderinamas su reikalavimu pagal Direktyvos 2009/72 15 straipsnio 7 dalį ir 35 konstatuojamąją dalį, kad mokesčiai už disbalansą „atspindėtų išlaidas“, ir su reikalavimu pagal šios direktyvos 37 straipsnio 6 dalies b punktą, kad balansavimo paslaugos būtų teikiamos „ekonomiškiausiu būdu“. Taip yra todėl, kad *Terna* dėl VNT naudotojų nepatyrė jokių išlaidų arba patyrė tik nedideles išlaidas.

107. Todėl man atrodo, kad tas pats metodas negali būti taikomas apskaičiuojant dispečerinio valdymo mokesčius, kuriuos moka VNT naudotojai, ir apskaičiuojant dispečerinio valdymo mokesčius, kuriuos moka viešojo tinklo naudotojai. Dispečerinio valdymo mokesčiai, kuriuos moka VNT naudotojai, turi būti apskaičiuojami atsižvelgiant į elektros energiją, tiekiamą į viešąjį tinklą ar gaunamą iš jo. Iš tiesų, šie mokesčiai turi atspindėti išlaidas, kurias patiria *Terna*, teikdama dispečerinio valdymo paslaugas VNT naudotojams.

108. Pažymėtina, kad vykstant teismo posėdžiui Italijos vyriausybė tvirtino, jog VNT naudotojai gali pagal Italijos teisės aktus susijungti taip, kad dispečerinio valdymo mokesčiai būtų apskaičiuojami atsižvelgiant į elektros energiją, kurią VNT, kaip visuma, tiekia į viešąjį tinklą ar gauna iš jo. Italijos vyriausybės nuomone, jei VNT naudotojai priimtų sprendimą susijungti, būtų apskaičiuojami tokie dispečerinio valdymo mokesčiai, kokie jie buvo iki įsigaliojant Sprendimui Nr. 539/2015. Vykstant teismo posėdžiui tiek *Solvay*, tiek *Eni* atstovai atsakė, kad jei VNT naudotojai susijungtų, tai neturėtų jokios reikšmės apskaičiuojant dispečerinio valdymo mokesčius. Šį klausimą turės išsiaiškinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

109. Kalbant apie klausimą, ar už galimybę gauti elektros energijos iš viešojo tinklo automatiškai turėtų būti mokama kompensacija, t. y. net jeigu nepasinaudojama šia galimybe ir iš viešojo tinklo negaunama elektros energijos, mano nuomone, Teisingumo Teismas neturi pakankamai informacijos apie Italijos reguliavimo sistemą ir rinkos ypatybes, kad galėtų jį išnagrinėti.

110. Todėl į penktąjį prejudicinį klausimą reikėtų atsakyti taip, kad Direktyvos 2009/72 15 straipsnio 7 dalimi ir 37 straipsnio 6 dalies b punktu draudžiama taikyti nacionalinės teisės nuostatas, pagal kurias dispečerinio valdymo mokesčiai, kuriuos uždarų skirstymo sistemų naudotojai moka pagrindinio tinklo operatoriui, yra apskaičiuojami už elektros energiją, kurią kiekvienas naudotojas tiekia į uždarą skirstymo sistemą, arba už kiekvieno naudotojo iš uždaros skirstymo sistemos gaunamą elektros energiją. Tokie mokesčiai turėtų būti apskaičiuojami tik už elektros energiją, kurią kiekvienas uždaros skirstymo sistemos naudotojas tiekia į pagrindinį tinklą, arba už elektros energiją, kurią kiekvienas uždaros skirstymo sistemos naudotojas gauna iš pagrindinio tinklo.

IV. Išvada

111. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia* (Lombardijos regiono administracinis teismas, Italija) prejudicinius klausimus:

1) 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/54/EB, 2 straipsnio 5 dalis ir 28 straipsnio 1 dalis aiškintinos taip, kad sistema, sukurta ir valdoma privataus asmens, prie kurios

prijungtas ribotas gamybos ir vartojimo vienetų skaičius ir kuri savo ruožtu yra prijungta prie pagrindinio tinklo, laikytina skirstymo sistema. Šiuo atveju neturi reikšmės aplinkybė, kad ši sistema iš pradžių buvo sukurta savo reikmėms tenkinti ir atsirado prieš įsigaliojant Direktyvai 2009/72.

2) Valstybės narės gali atleisti uždaras skirstymo sistemas nuo įpareigojimų, numatytų Direktyvoje 2009/72, tik tuo atveju, jei šios sistemos klasifikuojamos kaip uždaros skirstymo sistemos, kaip jos suprantamos pagal 28 straipsnio 1 dalį, mažos atskiros sistemos, kaip apibrėžta 2 straipsnio 26 dalyje, atskiros mikrosistemos, kaip jos suprantamos pagal 2 straipsnio 27 dalį, arba sistemos, aptarnaujančios mažiau kaip 100 000 sujungtų vartotojų. Valstybėms narėms neleidžiama nustatyti kitos skirstymo sistemų kategorijos ir atleisti tai kategorijai priklausančių sistemų nuo kitokių įpareigojimų negu tie, nuo kurių gali būti atleistos uždaros skirstymo sistemos, mažos atskiros sistemos, atskiros mikrosistemos arba sistemos, aptarnaujančios mažiau kaip 100 000 sujungtų vartotojų.

3) Direktyvos 2009/72 28 straipsnio 2 dalies b punktas ir 32 straipsnis aiškintini taip, kad uždarų skirstymo sistemų operatoriai privalo suteikti prieigą trečiosioms šalims, išskyrus tuos atvejus, kai joms trūksta reikiamų pajėgumų.

4) Direktyvos 2009/72 26 straipsnio 4 dalį ir 28 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad jomis valstybėms narėms neleidžiama atleisti uždarų skirstymo sistemų operatorių nuo šiose nuostatose neišvardytų reikalavimų.

5) Direktyvos 2009/72 15 straipsnio 7 dalimi ir 37 straipsnio 6 dalies b punktu draudžiama taikyti nacionalinės teisės nuostatas, pagal kurias dispečerinio valdymo mokesčiai, kuriuos uždarų skirstymo sistemų naudotojai moka pagrindinio tinklo operatoriui, yra apskaičiuojami už elektros energiją, kurią kiekvienas naudotojas tiekia į uždarą skirstymo sistemą, arba už kiekvieno naudotojo iš uždaros skirstymo sistemos gaunamą elektros energiją. Tokie mokesčiai turėtų būti apskaičiuojami tik už elektros energiją, kurią kiekvienas uždaros skirstymo sistemos naudotojas tiekia į pagrindinį tinklą, arba už elektros energiją, kurią kiekvienas uždaros skirstymo sistemos naudotojas gauna iš pagrindinio tinklo.